

UZASADNIENIE

Podstawową przesłanką opracowania projektu nowelizacji ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2004 r. Nr 241, poz. 2416 i Nr 277, poz. 2742, z 2005 r. Nr 180, poz. 1496, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 220, poz. 1600 oraz z 2007 r. Nr 107, poz. 732 i Nr 176, poz. 1242) było ograniczenie do minimum przypadków powoływania do czynnej służby wojskowej osób o obniżonych predyspozycjach psychofizycznych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz innych środków odurzających lub psychotropowych. W związku z tym propozycje nowych rozwiązań prawnych mają na celu doskonalenie systemu uzupełniania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i zwiększenie skuteczności identyfikacji przez komisje lekarskie osób posiadających takie predyspozycje lub uzależnienia.

Proponowane zmiany w systemie uzupełnień pokojowych Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej są konsekwencją ustaleń w tej sprawie Kierownictwa Ministerstwa Obrony Narodowej. Zwrócić należy uwagę, że projektowane zmiany nie zawierają przepisów „uwalniających” poborowych od obowiązku odbycia zasadniczej służby wojskowej z powodu np. faktu zażywania lub nawet nadużywania, ale bez cech uzależnień, alkoholu i narkotyków oraz innych środków odurzających lub psychotropowych, ponieważ prowadziłyby to w istocie do promocji zachowań negatywnych i patologicznych (np. celowe zażywanie narkotyków w celu nieodbycia służby wojskowej lub podawanie przez poborowych informacji nieprawdziwych o takim zażywaniu i niemożliwych do weryfikacji w oparciu o postępowanie dowodowe).

Dla wyjaśnienia powyższego problemu zwrócić należy uwagę, że obecnie obowiązujący system uzupełnień pokojowych działa sprawnie i zapewnia właściwe jakościowo uzupełnienie Sił Zbrojnych stanem osobowym. System pokojowego uzupełniania jednostek wojskowych, w zakresie eliminowania przypadków powoływania osób o obniżonych predyspozycjach psychofizycznych, w tym uzależnionych od alkoholu i narkotyków, stanowi proces

ciągły, realizowany począwszy od poboru, aż do chwili powołania do odbycia zasadniczej służby wojskowej, a w dalszej perspektywie nadania przydziału mobilizacyjnego lub przyjęcia do ochotniczych rodzajów czynnej służby wojskowej. W ramach doskonalenia tego systemu stworzono wieloetapowy poziom „filtrów”, co pozwoliło na zwiększenie skuteczności działań w zakresie ograniczania przypadków powoływania do odbycia służby wojskowej poborowych, w stosunku do których istnieje uzasadnione podejrzenie uzależnień od środków odurzających. Na etapie poboru, powiatowe komisje lekarskie na podstawie prowadzonych badań oraz dysponując możliwością kierowania poborowych na dodatkowe badania psychologiczne i psychiatryczne, każdego roku orzekają niezdolność do służby wojskowej w stosunku do 5% spośród stających do poboru z tytułu schorzeń psychicznych (w tym także uzależnionych od alkoholu i innych środków odurzających). Na kolejnym etapie, weryfikacja wszelkiej formy uzależnień poborowych przed ich powołaniem do odbycia zasadniczej służby wojskowej, realizowana jest w bieżącej działalności terenowych wojskowych komisji lekarskich oraz wojskowych pracowni psychologicznych, orzekających o możliwości powołania poborowych na określone stanowiska wojskowe. Przedstawiony obszar działalności pozwala na skuteczne eliminowanie przypadków powołania poborowych uzależnionych. Efektem powyższego jest fakt, że spośród żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową, którzy zostali skierowani do wojskowych komisji lekarskich, zwolniono z tej służby przed jej odbyciem ze względu na stan zdrowia 1,8% z ogólnej liczby pełniących służbę. Spośród wszystkich zwolnionych nie odnotowano natomiast ani jednego przypadku zwolnienia żołnierza z powodu uzależnienia alkoholowego lub narkotykowego, co oznacza, że w ocenie lekarzy orzeczników terenowych komisji lekarskich przypadki używania środków odurzających lub alkoholu nie miały cech uzależnienia i nie stanowiły podstawy do ich zwolnienia. Jak z powyższego wynika pojawiające się sytuacje zażywania środków odurzających lub alkoholu stanowią incydentalne przypadki, jednak i w tym zakresie należy dążyć do ich całkowitej eliminacji.

Zwrócić należy także uwagę na to, że zarówno powiatowe komisje lekarskie, jak też wojskowe komisje lekarskie, w zasadzie pozbawione są podczas prowadzonych badań medycznych informacji dotyczącej uzależnień poborowych od

alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych oraz zagrożeń takim uzależnieniem. Z tego względu projektowane przepisy tworzą przede wszystkim podstawy pozyskiwania tych informacji, a tym samym udoskonalą system orzecznictwa zdrowotnego.

Nie mniej istotną przyczyną opracowania niniejszego projektu jest przyspieszenie procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. W związku z powyższym zachodzi konieczność przygotowania niezbędnych ilościowo i jakościowo stanów osobowych. Docelowo służbę wojskową pełnić będą żołnierze zawodowi oraz żołnierze ochotniczej służby kontraktowej. Natomiast wszyscy żołnierze nadterminowi z mocy przepisów prawa staną się żołnierzami służby kontraktowej.

Naturalnym i głównym źródłem naboru, w pierwszym okresie profesjonalizacji, do ochotniczej służby kontraktowej będą żołnierze nadterminowej zasadniczej służby wojskowej. W związku z powyższym istnieje potrzeba zwiększenia bazy naboru kandydatów do ochotniczej służby kontraktowej, w taki sposób, aby zapewnić niezbędną liczbę kandydatów do tej formy służby.

Dlatego też zachodzi konieczność nowelizacji wybranych przepisów ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

Stwierdzić należy, że aktualnie możliwość rozpoczęcia pełnienia nadterminowej zasadniczej służby wojskowej jest zawężona wyłącznie do żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, którzy odbyli ją w pełnym wymiarze. Nic nie stoi jednak na przeszkodzie, w aspekcie wymaganych potrzeb Sił Zbrojnych w zakresie profesjonalizacji, aby z nadterminowej zasadniczej służby wojskowej uczynić rodzaj służby ogólnodostępnej, z oferty której mogliby korzystać, obok żołnierzy zasadniczej służby wojskowej, również żołnierze rezerwy.

Szczegółowe propozycje zmian obejmują m.in.:

- 1) art. 28 – spowoduje uszczegółowienie procedur postępowania przez powiatowe i wojewódzkie komisje lekarskie oraz usprawni ich współdziałanie z wojskowymi komendantami uzupełnień;

- 2) art. 29 – nastąpi uszczegółowienie działalności i trybu postępowania wojskowych komisji lekarskich i ich relacji z wojskowym komendantem uzupełnień. Zapewnia się w sposób ustawowy, zarówno poborowym, jak i wojskowym komendantom uzupełnień, podobnie, jak w przypadku powiatowych komisji lekarskich, odpowiednie środki odwoławcze od ich orzeczeń. Ponadto wojskowa komisja lekarska również byłaby informowana o przypadkach uzależnienia lub zagrożenia uzależnieniem skierowanego do tej komisji poborowego od alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych lub środków zastępczych. W przypadku wojskowych komisji lekarskich obowiązek informowania o tych uzależnieniach spoczywałby na wojskowym komendancie uzupełnień.

Propozycje rozszerzenia zakresu podmiotowego tych przepisów o żołnierzy rezerwy są konsekwencją przyjęcia takich rozwiązań w projektowanym art. 44a dotyczącym kierowania zarówno poborowych, jak i żołnierzy rezerwy do wojskowych pracowni psychologicznych. Natomiast rozszerzenie tego przepisu również na żołnierzy czynnej służby wojskowej wynika z potrzeby zapewnienia jednolitych rozwiązań prawnych również dla tej grupy osób;

- 3) art. 32a – proponowana zmiana ma charakter precyzujący i nie wywoła skutków finansowych dla budżetu państwa;
- 4) art. 39 – zgodnie z art. 99 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej do Senatu może być wybrany obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat. Zatem zniesienie górnej granicy wieku 28 lat życia podlegania przez poborowych obowiązkowi odbycia zasadniczej służby wojskowej (art. 1 pkt 14 lit. a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej – Dz. U. Nr 180, poz. 1496) nie wyklucza teoretycznej możliwości powołania do tej służby osób, które są senatorami lub prowadzą kampanię wyborczą do Senatu. Z tego względu propozycja zmiany wprowadza możliwość udzielania odroczeń zasadniczej służby wojskowej również z tych tytułów;

- 5) art. 44 – dodanie w art. 44 ust. 5 jest konsekwencją unormowania kwestii przenoszenia do rezerwy poborowych przebywających czasowo za granicą, jednak obowiązujące przepisy nie uwzględniają takich regulacji w stosunku do poborowych przebywających za granicą na stałe i powracających do kraju.

Natomiast proponowany w art. 44 ust. 6 uwzględnia fakt przenoszenia do rezerwy absolwentów szkół Policji i innych formacji uzbrojonych, jeżeli po ukończeniu tych szkół w dalszym ciągu pełnią służbę w tych formacjach;

- 6) dodanie art. 44a – propozycje te w ust. 9 pozwalają na uporządkowanie struktury, funkcjonowania i działalności wojskowych pracowni psychologicznych, które obecnie nie posiadają w tym zakresie unormowania prawnego. W stosunku do dotychczasowych propozycji zmian ustawowych, proponuje się m.in. jednoznacznie umocować kwestie wydawania przez wojskowe pracownice psychologiczne orzeczeń po badaniach psychologicznych oraz stworzenie prawnej możliwości i procedury odwołania od nich, które w chwili obecnej jest niemożliwe ze względu na brak struktur odwoławczych w systemie wojskowych pracowni psychologicznych (wszystkie pracownice są równorzędne). Ponadto zasadnym jest, aby tworzenie, przekształcanie i znoszenie wojskowych pracowni psychologicznych oraz określanie ich siedziby, zasięgu i zakresu działania, jak również właściwości instancyjnej nastąpiło przepisami powszechnie obowiązującego prawa.

Wyjaśnić należy, że aktualnie funkcjonujące przy wojewódzkich sztabach wojskowych wojskowe pracownice psychologiczne zabezpieczają diagnozowanie poborowych w procesie ich przeznaczania do służby wojskowej na określonych stanowiskach i funkcjach. Specyfika służby na określanych stanowiskach i funkcjach przeznaczonych dla żołnierzy zasadniczej służby wojskowej wymaga psychologicznych badań diagnostyczno-prognostycznych w stosunku do poborowych przeznaczanych na te stanowiska i funkcje, określających zdolności psychofizyczne do ich wykonywania oraz wydania stosownych orzeczeń. Orzekanie o zdolności poborowych na określonych stanowiskach i funkcjach w procesie ich przeznaczania do

służby wojskowej realizowane jest przez 16 wojskowych pracowni psychologicznych i 19 ich placówek. Funkcjonowanie ich jest oparte na 165 etatach, z czego 95 to pracownicy merytoryczni (w tym 82 psychologów) i 70 administracyjni. Aktualnie na badania do wojskowych pracowni psychologicznych kieruje się poborowych przeznaczonych do obsadzenia 23 tys. specjalistycznych stanowisk wojskowych. W skali roku kalendarzowego stanowi to powołanie na specjalistyczne stanowiska w ramach zasadniczej służby wojskowej 30,6 tys. poborowych. Jednakże z uwagi na fakt, że przeciętnie 25-30% badanych kandydatów w wyniku badań psychologicznych nie uzyskuje pozytywnych orzeczeń na stanowiska i specjalności kierowane przez wojskowe komendy uzupełnień, na badania do wojskowych pracowni psychologicznych wojskowe komendy uzupełnień kierują rocznie ok. 70-80 tys. poborowych.

Wyjaśnić należy również, że wojskowe pracownie psychologiczne są autonomicznymi organami i nie są właściwe w zakresie orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej. Są one jednostkami organizacyjnymi usytuowanymi w resorcie obrony narodowej (obecnie funkcjonującymi przy wojewódzkich sztabach wojskowych, ale nie w ramach ich struktury), posiadającymi status jednostek budżetowych, tworzonych przez Ministra Obrony Narodowej i finansowanych z budżetu państwa z części, której jest on dysponentem. Ust. 1 projektowanego art. 44a określa, że pracownie te są właściwe w zakresie „wydania orzeczenia psychologicznego w zakresie braku przeciwwskazań w odbywaniu tej służby na stanowiskach, funkcjach wojskowych lub w rodzajach oraz wyspecjalizowanych służbach Sił Zbrojnych wymagających szczególnych predyspozycji”. Zatem powyższe orzeczenia stanowią o stwierdzeniu możliwości odbywania przez poborowych służby wojskowej na określonych specyficznych stanowiskach wojskowych, na których wymagana jest odpowiednia odporność oraz stan emocjonalny i psychiczny. Natomiast wojskowe komisje lekarskie, niezależnie od orzekania o zdolności do czynnej służby wojskowej, na potrzeby dokonania przeznaczenia poborowych, orzekają również o braku przeciwwskazań do służby w określonym rodzaju Sił Zbrojnych i rodzaju wojsk oraz na stanowiska lub

funkcje, na których wymagane są szczególne predyspozycje zdrowotne. Jednakże w tym przypadku ocenie podlega stan zdrowia fizycznego i psychicznego, który możliwy jest do określenia przez zastosowanie konwencjonalnych metod badania lekarskiego. Szczegółowy zakres kompetencji wojskowych komisji lekarskich oraz wojskowych pracowni psychologicznych w zakresie oceny braku przeciwwskazań do służby na określonych stanowiskach wojskowych, określa rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 31 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych zasad przeznaczania poborowych do służby wojskowej (Dz. U. Nr 68, poz. 597, z późn. zm.);

- 7) art. 45 – proponuje się usprawnić system przeznaczania poborowych do zasadniczej służby wojskowej, przyznając wprost ustawowe kompetencje wojskowym komendantom uzupełnień do kierowania poborowych na badania psychologiczne do wojskowych pracowni psychologicznych. Jednocześnie do wydawania opinii w tych sprawach przed powołaniem poborowego do służby wojskowej zostałyby uprawnione wyłącznie wojskowe pracownice psychologiczne, co usprawni tryb postępowania oraz poprawi jakość opinii, ze względu na merytoryczne przygotowanie psychologów wojskowych w obszarze warunków odbywania służby wojskowej;
- 8) art. 46 – propozycja zmiany wynika z faktu, że odroczenia zasadniczej służby wojskowej wynikające z konieczności sprawowania opieki nad członkiem rodziny mogą być wydawane na okres do 12 miesięcy, jednak decyzje organów gmin o uznaniu konieczności takiej opieki nie określają czasu sprawowania tej opieki. Ponadto obecnie trzykrotne udzielenie takiego odroczenia skutkuje przeniesieniem poborowego do rezerwy. W przypadku jednak wydania takich decyzji np. na okres 1 miesiąca, faktyczne przeniesienie do rezerwy nastąpiłoby już po trzech miesiącach od dnia wydania pierwszej decyzji. Z tego względu proponuje się znieść limit udzielanych odroczeń i zastąpić go łącznym okresem odroczenia z tego tytułu.

Ponadto dodano w art. 46 ust. 4a normujący okresy, w których poborowy nie odbywa służby zastępczej, ze wskazaniem, że okresów tych nie wlicza się do terminów, o których mowa w art. 46 ust. 3 pkt 2, po upływie których następuje przeniesienie poborowego do rezerwy;

- 9) art. 49 – zapewnia się ustawowo możliwość przetwarzania w ewidencji wojskowej danych dotyczących uzależnień oraz wynikających z opinii psychologicznych. Do zamieszczenia takiej regulacji prawnej zobowiązuje przepis art. 27 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926, z późn. zm.), który zabrania bez upoważnienia ustawowego przetwarzania danych m.in. o stanie zdrowia i nałogach;
- 10) art. 52 – propozycja zmiany ust. 1 w art. 52 jest konsekwencją unormowania kwestii prowadzenia badań psychologicznych w stosunku do poborowych przed ich powołaniem do czynnej służby wojskowej;
- 11) art. 63b – upoważnia się przełożonych dyscyplinarnych i wojskowe organy porządkowe, o których mowa w art. 38 ust. 1 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 370, z późn. zm.) do poddawania żołnierzy czynnej służby wojskowej badaniom koniecznym do ustalenia zawartości alkoholu lub środka odurzającego, substancji psychotropowej lub środka zastępczego w ich organizmie. Zwrócić należy uwagę, że żołnierze czynnej służby wojskowej wykonują niejednokrotnie obowiązki służbowe z wykorzystaniem broni palnej i m.in. z tego względu powinni być poddawani takim badaniom. Zapewnia się jednak ochronę prawną żołnierzom w przypadku nieuzasadnionego poddania ich tym badaniom;
- 12) art. 76 – umożliwienie mianowania na wyższy stopień wojskowy osób, które włożyły szczególny wkład w działalność na rzecz suwerennej i demokratycznej Rzeczypospolitej Polskiej. Obecnie obowiązujący system mianowań nie pozwala na usatysfakcjonowanie tych osób, dlatego należy dokonać proponowanej zmiany w przedmiotowej ustawie. Ponadto proponowana nowelizacja przepisów w art. 76 przedmiotowej ustawy w sposób znaczący uprości i uczyni czytelną procedurę mianowania oraz pozwoli na

jednoznaczne określenie kogo i za co można mianować na wyższy stopień wojskowy, a także ograniczy ilość delegacji ustawowych z dwóch do jednej, do wydania rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej w tej sprawie;

- 13) art. 87 – w stosunku do dotychczasowego zakresu zmian w art. 87 proponuje się rozszerzyć nowelizację tego przepisu o zmianę jego ust. 2 pkt 3 polegającą na wprowadzaniu przypadku zwolnienia żołnierza z zasadniczej służby wojskowej przed jej odbyciem również ze względu na możliwość jego wybrania do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej. Uzasadnienie tej zmiany jest analogiczne, jak w przypadku zaproponowanej zmiany w art. 39 ust. 1 pkt 1 i 2.

Propozycja dodania w art. 87 ust. 4a ma na celu doprecyzowanie trybu postępowania organów wojskowych w zakresie przenoszenia do rezerwy żołnierzy, zwolnionych z zasadniczej służby wojskowej z uwagi na konieczność sprawowania przez nich bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny, którzy z tego tytułu korzystają tak jak poborowi z odroczenia tej służby na mocy art. 39 ust. 1 pkt 3. Wygaśnięcie udzielonego po raz trzeci tego odroczenia poborowym skutkuje przeniesieniem do rezerwy z urzędu zgodnie z art. 46 ust. 4, co nie ma zastosowania w stosunku do żołnierzy mimo, że w dalszym ciągu zachodzi konieczność sprawowania przez niego opieki nad członkiem rodziny;

- 14) art. 86 i 87a – rozszerzenie – w związku z koniecznością przyspieszenia procesu profesjonalizacji Sił Zbrojnych – bazy naboru ochotników do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, przez podniesienie granicy wieku warunkującego możliwość przyjmowania do tej służby z dotychczasowych dwudziestu pięciu do trzydziestu lat oraz umożliwienie przyjmowania do tej formy służby żołnierzy rezerwy;

- 15) art. 88 – powyższa propozycja jest konsekwencją wprowadzenia zmiany w art. 39 ust. 4 i art. 39a ust. 1 procedowanego projektu w zakresie udzielania odroczeń i przenoszenia do rezerwy poborowych uznanych za sprawujących bezpośrednią opiekę nad członkiem rodziny. Ponadto w nowym brzmieniu tego przepisu wskazuje się członków rodziny uprawnionych do sprawowania bezpośredniej opieki przez żołnierza oraz

uszczegóławia się sposób wszczęcia postępowania administracyjnego w tych sprawach, wprowadzając wymóg złożenia wniosku przez żołnierza;

- 16) art. 93a ust. 1, art. 166a ust. 1 – proponowana zmiana ma na celu dostosowanie przepisów nowelizowanej ustawy do przepisów ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.);
- 17) art. 93 – powyższa propozycja zmiany ust. 2 reguluje możliwość przesunięcia absolwentowi szkoły wyższej terminu powołania na przeszkolenie wojskowe do czasu ustania przyczyn lub okoliczności wyłączających to powołanie;
- 18) art. 92, 93b i 126a – poszerza się prawne możliwości ochotniczego odbywania zasadniczej służby wojskowej przez poborowych studentów i absolwentów szkół wyższych. Nie ulega wątpliwości, że jakość wykształcenia i kwalifikacje poborowego będącego studentem lub posiadającego wykształcenie wyższe jest z punktu potrzeb uzupełnieniowych Sił Zbrojnych bardziej korzystna;
- 19) art. 94 – proponowana zmiana ust. 3 ma charakter porządkowy, dostosowujący ten przepis do treści art. 87 ust. 2 zmienionej ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o służbie zastępczej (Dz. U. Nr 180, poz. 1496);
- 20) art. 95 – wprowadzono nowe brzmienie ust. 3 tego przepisu, ponieważ obecny art. 95 ust. 3 ma charakter niekonstytucyjny oraz materia do uregulowania zawarta w art. 95 ust. 3 pkt 2 i 3 powinna zostać uregulowana aktem rangi rozporządzenia;
- 21) art. 108 – zmiana ta jest wprawdzie uzasadniona potrzebami Sił Zbrojnych w zakresie powoływania żołnierzy rezerwy do pełnienia służby okresowej w specjalnościach deficytowych (nieszkolonych w Siłach Zbrojnych), ale dotyczy ona wyłącznie przypadków, w których powołanie do tej służby następuje w sposób ochotniczy na wniosek żołnierza rezerwy. Dotychczasowe rygory czasowe zbędnie ograniczały uprawnienia żołnierzy rezerwy ochotników w tym zakresie;

- 22) art. 176 – projektowana zmiana pozwoli uregulować kwestie przeprowadzania postępowań sprawdzających wobec osób kierowanych do służby w jednostkach zmilitaryzowanych, które mają lub mogą mieć dostęp do informacji niejawnych; proponowane rozwiązanie byłoby zbieżne z obowiązującym już unormowaniem zawartym w art. 64 ustawy, które dotyczy żołnierzy rezerwy;
- 23) art. 210 – zmiana ma zapewnić wojewodom oraz starostom możliwość korzystania ze świadczeń w ramach prowadzonego poboru. Wskutek powyższej zmiany uchyla się pkt 5 w art. 215a;
- 24) art. 33 ust. 1-3, art. 34, art. 39 ust. 7, art. 45 ust. 2, art. 48 ust. 3 pkt 2, art. 49 ust. 2c pkt 9, art. 50 ust. 1 i 2, art. 52 ust. 3, art. 53 ust. 2-3a, art. 61 ust. 2, art. 72 ust. 1, art. 109 ust 2a, art. 127 ust. 1b, art. 199b, art. 201 ust. 3 pkt 1, art. 204 ust. 6, art. 224 pkt 3a i 3 – proponowana korekta w treści wymienionych przepisów (zastąpienie wyrazów „pobyt czasowy trwający ponad 2 miesiące” wyrazami „pobyt czasowy trwający ponad 3 miesiące”) jest spowodowana dostosowaniem przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony do znowelizowanych przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz. U. z 2001 r. Nr 87, poz. 960, z późn. zm.) zmienionej ustawą z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin;

Ponadto, w związku ze zmianą w art. 50 ust. 2, a w jej konsekwencji również w art. 39 ust. 6, wprowadzono odpowiednie regulacje przejściowe (art. 2 niniejszego projektu) dotyczące sytuacji prawnej i zachowania uprawnień poborowych pobierających naukę do dnia 31 sierpnia 2008 r. w szkołach ponadpodstawowych i korzystających z tego tytułu z odroczenia zasadniczej służby wojskowej oraz obowiązków dyrektorów tych szkół w zakresie powiadamiania wojskowych komendantów uzupełnień o poborowych pobierających naukę w tych szkołach.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. nr 169, poz. 1414) projekt ustawy został

udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie internetowej Ministerstwa Obrony Narodowej.

Jednocześnie, stosownie do § 10 ust. 6a uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.), wyjaśnienia wymaga, że do przedmiotowego projektu nie odnotowano zgłoszeń podmiotów zainteresowanych pracami nad tym projektem w trybie przepisów o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa. Ponadto w wykonaniu § 10 ust. 7 wskazanej uchwały, wyjaśnia się również, że projekt ustawy o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z opinią Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Zakres obowiązywania projektowanych regulacji prawnych

Projektowane przepisy dotyczą osób podlegających powszechnemu obowiązkowi obrony, żołnierzy czynnej służby wojskowej oraz żołnierzy rezerwy. W stosunku do obowiązujących regulacji, zakłada się usprawnienie systemu poboru i zwiększenie skuteczności identyfikacji przez komisje lekarskie poborowych o obniżonych predyspozycjach psychofizycznych, uzależnionych od alkoholu.

Projekt ustawy będzie oddziaływał również w zakresie dotyczącym wymienionych poborowych na działalność powiatowych komisji lekarskich, wojskowych komisji lekarskich, wojskowych komendantów uzupełnień, wójtów lub burmistrzów (prezydentów miast) oraz na kierowników zakładów opieki zdrowotnej i lekarzy wykonujących praktykę lekarską, w tym w ramach grupowej praktyki lekarskiej, oraz stacjonarne lub niestacjonarne zakłady leczenia uzależnień od alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych.

Projektowane zmiany poszerzają także dotychczasową bazę naboru ochotników do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej.

Z powyższych względów będą one miały wpływ na żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową, którzy będą mogli ubiegać się o przyjęcie do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej już po odbyciu 3 miesięcy zasadniczej służby wojskowej.

Projektowane zmiany będą miały również korzystny wpływ na żołnierzy rezerwy, uprawniając ich, przez rozszerzenie bazy naboru do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, do zgłaszania się o przyjęcie w trybie ochotniczym do tej służby. Obecnie żołnierze rezerwy nie mogą pełnić nadterminowej zasadniczej służby wojskowej.

Ponadto w stosunku do obecnie obowiązujących regulacji, wobec potencjalnych kandydatów do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej:

- podnosi się górną granicę wieku przyjęcia do tej służby z 25 do 30 lat życia,
- łagodzi się rygory dotyczące wykształcenia – obecny minimalny poziom wykształcenia obejmujący szkołę ponadgimnazjalną obniża się do poziomu szkoły gimnazjalnej, czym wprowadza się podobne regulacje jak w przypadku wymogów przyjęcia kandydatów do korpusu szeregowych zawodowych, określonych w art. 10 pkt 3 ustawy z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz. U. Nr 179, poz. 1750, z późn. zm.),
- ogólną przesłankę dotyczącą karalności ogranicza się do przypadków, w których kara sądowa była orzeczona za przestępstwo umyślne – w ten sposób Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej nie uchylają się od kwestii związanych z działalnością wychowawczą wobec żołnierzy karanych i nie pozbawiają zarazem życiowej szansy ochotników, którzy mieli wprowadzić konflikt z prawem, ale popełnione przez nich czyny miały charakter wykroczenia lub przestępstwa popełnionego z winy nieumyślnej.

W zamian wprowadza się nową przesłankę przyjęcia do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej, związaną z posiadanymi przez kandydata (zarówno żołnierza zasadniczej służby wojskowej, jak i żołnierza rezerwy) kwalifikacjami i uprawnieniami zgodnymi ze stanowiskiem służbowym, na które kandydat ten miałby być wyznaczony. Przesłanka ta ma zatem ścisły związek z kwestiami wynikającymi z podniesienia poziomu profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Projektowane zmiany dotyczą także osób kierowanych do służby w jednostkach zmilitaryzowanych, które mają lub mogą mieć dostęp do informacji niejawnych oraz właściwych służb ochrony państwa, które prowadzić będą w stosunku do tych osób postępowania sprawdzające.

2. Konsultacje społeczne

Uwzględniając zakres regulacji prawnej projekt został poddany konsultacjom społecznym na szczeblu samorządu terytorialnego, samorządu zawodowego lekarzy, instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem zagrożeniom uzależnień od alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych. Projekt ustawy był przedmiotem porządku obrad Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. W projekcie zamieszczono uwagi zgłoszone przez Przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Psychologicznego oraz Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wejście w życie projektowanej nowelizacji ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie skutkowało dodatkowymi wydatkami w budżecie Ministerstwa Obrony Narodowej.

Zgodnie z decyzją budżetową na rok 2008 nr 72/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 14 lutego 2008 r. – ostateczny limit żołnierzy nadterminowej zasadniczej służby wojskowej określono na poziomie 9.000. W przypadku większej liczby ochotników do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej w 2008 r. – po wprowadzeniu systemu motywacyjnego – może wystąpić konieczność dokonania stosownych przesunięć między poszczególnymi działami i rozdziałami klasyfikacji budżetowej w ramach budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej.

Nowelizacja ustawy pozwoli powoływać do nadterminowej zasadniczej służby wojskowej żołnierzy rezerwy. W związku z tym, baza naboru poszerzy się o ok. 300 tys. żołnierzy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową i spełniają wymagane kryteria (wykształcenie, wiek, umiejętności itp.). Umożliwi to również powoływanie żołnierzy, którzy odbyli zasadniczą służbę wojskową w wymiarze co najmniej 3 miesięcy – tj. spośród ok. 70 tys. żołnierzy aktualnie odbywających tę służbę i powołanych do tej służby w kolejnych miesiącach.

Szacuje się pozyskanie do tej formy służby w latach 2008-2009 ponad 10.000 żołnierzy z zasadniczej służby wojskowej oraz ponad 4.000 spośród żołnierzy rezerwy.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy

Projekt nowelizacji wybranych przepisów ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, z uwagi na swój zakres podmiotowy będzie miał pozytywny wpływ na rynek pracy, przez zapewnienie w okresie najbliższych dwóch lat miejsc pracy dla ok. 10.000 obywateli.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki oraz na przedsiębiorczość, a także na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na sytuację i rozwój regionów.

7. Zgodność regulacji z prawem Unii Europejskiej

Zakres projektu ustawy nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.